

ТРАКИЙСКОТО ЗЛАТО

НА СОФИЯ

Сп София др. 11/1973

Софийското поле е осеяно с археологически свидетелства за живота на траките тук. Самата София е запечатана дълбоко под съвременното ниво на центъра, под напластяванията на много епохи, останките на тракийско селище.

Но древната софийска земя доскоро не беше открила пред съвременниците нито едно тракийско съкровище. И ето че внезапно и съвсем плитко под краката на хората се намери заровен там преди около две хиляди и осемстотин години голям златен съд. Находката изплува на повърхността в кофата на един малък багер, който прекопаваше канали в двора на опитната станция на Института по селекция и растениевъдство, недалеч от околовръстния път, близо до Казичене. Повече от един килограм почти чисто злато (23,60 карата) бе превърнато от ръцете на незнаен майстор в съвършена творба на златарското изкуство — голяма дълбока купа за вино.

Откритието беше колкото внезапно, толкова и изключително. Цялото последно хилядолетие преди нашата ера е изпълнено с ярки следи на самобитната култура на траките, които все по-определено се изявяват на историческата сцена. От втората половина на това хилядолетие, особено от IV, III и II век в България са намерени забележителни тракийски съкровища като Панагюрското, Луковитското, Врачанското, Летнишкото и други. Но в зората на това хилядолетие доскоро блестяше единствено известното в цял свят Вълчитрънско съкровище. Сега наред с него се нарежда и софийската златна купа.

Какво представлява всъщност тази находка разкриват двата други съда, намерени със златната купа. Единият от тях е от глина и навярно е служел

за урна, в която е положена пепелта от изгореното тяло на знатен тракиец. Другият съд е голям бронзов котел, с който са били покрити урната и златната купа. Самата златна купа е била единственият погребален дар, поставена в гроба на покойника. Тя е съпроводвала честитите дни на живота му, когато е пирувал с другари. Те са я поставили навярно в гроба му.

Обстоятелството, че при праха на покойника е поставен толкова скъп съд, свидетелствува за високото му положение сред съплеменниците му. Но гробът му е направен, както изглежда, набързо. Над него не е издигната висока могила, не са поставени други дарове, като напр. скъпо оръжие, не са посечени тук любимите му коне. Смъртта е била внезапна, може би в сражение. Не е имало време да се изпълнят всички обичайни ритуали.

Купата е изкована от тънък златен лист. Всеки удар на чукчето е оставил по повърхността на метала по една малка плоскост. Тези плоскости отразяват и разбиват светлината в стотици отражения и придават на купата особена мекота. Тя прилича на едър плод с изпъкналите ребра по стените си.

Но на дъното ѝ майсторът е изчукал с тънки инструменти кръгове и скачени спирали. Те са изработени така, че когато сътрапезниците са вдигали купата към устните си под гъстото вино са проблясвали украсите на дъното.

Няма никакво съмнение, че изкованата с толкова умение софийска златна купа свидетелствува за дълъг опит в изкуството да се обработва метал, и по-специално злато. Още от дълбока древност траките се славели като опитни рудари. Те добивали злато в планински и речни находища. Столетия по-

късно, когато римляните завладели тракийските земи, те използвали покореното тракийско наследство за тежкия и опасен труд в златодобивните галерии.

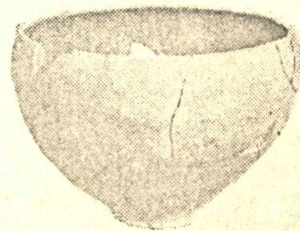
Наред със златодобиването се развило и златообработването. На изкусните ръце на тракийските майстори се дължат изключителните творби на торевтиката, които разнасят славата на археологическите богатства на България по света. Към тях се прибавя и софийската златна купа. През 1972 г. на изложбата на тракийското изкуство, уредена по случай I международен конгрес по тракология, Музеят за история на София я представи за пръв път. Тракийското злато на София бе между най-ценните експонати на тази изложба.

Магдалина Станчева

Горе: Златната купа от София

Бронзовият котел след реставрацията

Глинената купа